

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
b/t. nefndarritara
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 22. september 2014

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 50/1988, um virðisaukaskatt, brottfall laga nr. 97/1987, um vörugjald, og breytingu á lögum nr. 90/2003, um tekjuskatt, með síðari breytingum (kerfisbreyting á virðisaukaskatti, brottfall laga og hækkun barnabóta).

Viðskiptaráð þakkar nefndinni fyrir það tækifæri að fá að veita umsögn um ofangreint frumvarp.

Endurskoðun neysluskatta er tímabær. Tollar og vörugjöld eru margfalt hærri hérlendis en í nágrannalöndunum og almennt þrep virðisaukaskatts er það næsthæsta í heimi. Á sama tíma eru stór hluti einkaneyslu á Íslandi annað hvort í lægra þrepi virðisaukaskatts eða undanþeginn honum. Slíkt fyrirkomulag er óhagkvæmt og felur í sér neyslustýringu sem leiðir til lakari lífskjara. Áform um afnám almennra vörugjalda, breikkun skattstofns virðisaukaskatts og minna bil á milli þrepa hans eru því fagnaðarefni.¹

Kaupmáttaraukning mest fyrir þá tekjulægstu

Í aðdraganda fjárlaganna hefur því verið haldið fram að boðaðar breytingar komi sér illa fyrir þá tekjulægri. Til dæmis hefur stjórn VR sent frá sér ályktun þar sem fullyrt er að breytingarnar leggist „með næstum tvöfalt meiri þunga á lægsta tekjuhópinn en þann hæsta.“ Þá hefur forseti ASÍ sagt að breytingarnar komi einkum illa við tekjulág heimili og barnafólk. Þegar áhrif fjárlagafrumvarpsins á heimilin eru skoðuð kemur hins vegar önnur mynd í ljós.

Á mynd 1 má sjá hlutfall ráðstöfunartekna sem íslensk heimili eyða í nokkrar tegundir neysluvara. Tekjulægsti hópurinn eyðir hærra hlutfalli tekna sinna í matvæli, sem munu hækka nokkuð í verði við breytingarnar. Með vísan í þessar upplýsingar hefur verið fullyrt að hækkun lægra þreps virðisaukaskatts komi verst niður á tekjulægstu heimilunum. Þar með er þó ekki öll sagan sögð.

¹ Nánari umfjöllun um núverandi fyrirkomulag neysluskatta má finna í skoðun Viðskiptaráðs frá 2012: „*Neysluskattar komnir á síðasta sölundag.*“ Slóð: vi.is/malefnastarf/utgafa/skidanir/1528/

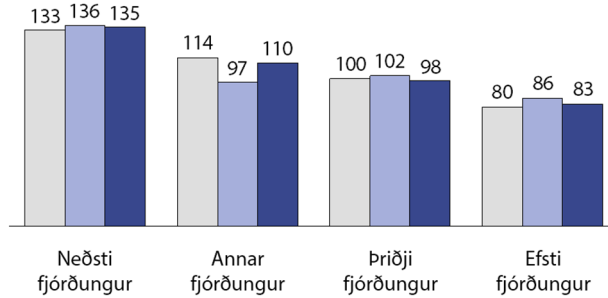
Mynd 1

Tekjulægri heimili verja hærra hlutfalli ráðstöfunartekna sinna í neyslu og finna því frekar fyrir verðbreytingum á neysluvörum

Hlutfall neysluvara af ráðstöfunartekjum heimila

Vísitala (100 = meðaltal allra heimila), skipt eftir tekjufjórðungum

Matvæli og drykkjarvörur Sjónvörp, tölvur o.fl. Allir útgjaldaflokkar

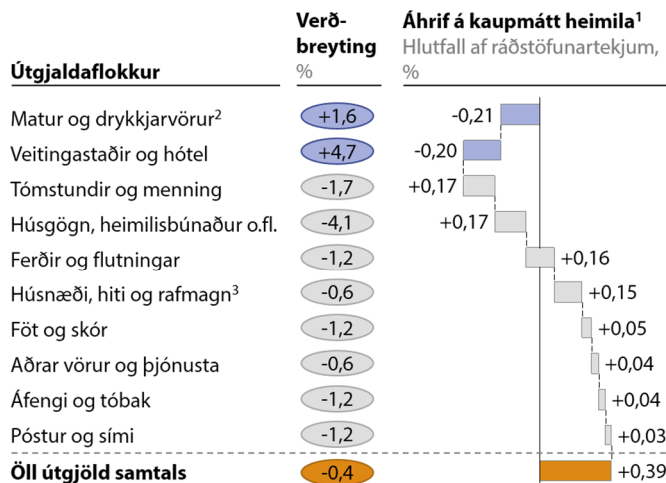
Heimildir: Hagstofa Íslands; greining Viðskiptaráðs Íslands

Á myndinni má einnig sjá að tekjulægstu heimilin verja hærra hlutfalli ráðstöfunartekna sinna í neysluvörur almennt. Með öðrum orðum þá er heildarneysla tekjulægstu heimilanna meiri sem hlutfall af tekjum. Þannig verja tekjulægstu heimilin til dæmis mun hærra hlutfalli tekna sinna í sjónvörp og raftæki, sem munu lækka verulega í verði við boðaðar breytingar á skattkerfinu. Þær verðlækkunar munu því gagnast tekjulægstu heimilunum mest.

Ef heildaráhrif boðaðra breytinga á neyslusköttum eru skoðuð, í stað þess að taka sérstaklega út ákveðna flokka neysluvara líkt og matvæli, má sjá að breytingarnar auka kaupmátt heimilanna (mynd 2). Matur og drykkjarvörur hækka vissulega í verði, sem og þjónusta veitingahúsa, en flestir aðrir neysluflokkar lækka í verði og sumir hverjir verulega. Þegar allt er tekið saman kemur í ljós að ráðstöfunartekjur allra heimila munu hækka.

Mynd 2

Boðaðar breytingar á neyslusköttum auka kaupmátt heimila þegar allir útgjaldaflokkar eru meðtaldir

¹ Miðað við óbreytt neyslumynstur eftir breytingar

² Virðisaukaskattur á þennan flokk hækkar um 4,7%. Á móti kemur lækkun á vörugjöldum á nokkra flokka mat- og drykkjarvara svo heildarhækkunin nemur 1,6%

³ Virðisaukaskattur á hita og rafmagn hækkar um 4,7%. Á móti kemur afnám vörugjalda á nokkrar vörutegundir, m.a. á byggingarvörur, sem leiðir til lækkunar í þessum flokki um 0,6%.

Heimildir: Hagstofa Íslands; Fjármála- og efnahagsráðuneytið; áætlun Viðskiptaráðs Íslands

Auk þessara breytinga hafa stjórnvöld boðað hækkun barnabóta um 13% til viðbótar við 2,5% verðlagsuppfærslu. Vegna tekjuskerðingar þeirra bóta munu þær breytingar einnig koma sér best fyrir tekjulægstu heimilin. Matvæli og drykkjarvörur vega þyngra í neyslukörfu barnafjölskyldna, en hækkun barnabóta tryggir að þær fjölskyldur beri ekki skarðan hlut frá borði. Viðskiptaráð áætla að hækkun barnabóta muni auka ráðstöfunartekjur tekjulægsta fjórðungs heimila um 0,6%, samanborið við 0,4% fyrir öll heimili.

Á mynd 3 má sjá áætluð áhrif frumvarpsins á fjölskyldur eftir tekjufjórðungum. Kaupmáttur tekjulægsta fjórðungs fjölskyldna eykst mest, eða um 1,1%, samanborið við 0,5% fyrir allar fjölskyldur. Þetta stafar af því að tekjulægstu heimilin verja hærra hlutfalli ráðstöfunartekna sinna í neyslu en önnur og finna því frekar fyrir jákvæðum verðlagsáhrifum. Þá hefur hækkun og aukin tekjuskerðing barnabóta jákvæð áhrif á tekjulægsta fjórðunginn, en lítilla neikvæð áhrif á þann tekjuhæsta. Boðaðar breytingar koma sér því best fyrir tekjulægstu heimilin í landinu.

Mynd 3

Heildaráhrif frumvarpsins eru jákvæð fyrir alla tekjuhópa og mest fyrir þá tekjulægstu

Tekjuhópur	Áhrif á kaupmátt heimila				
	%				
	Neðsti fjórð.	Annar fjórð.	Þriðji fjórð.	Efsti fjórð.	Allir
Breytingar á neyslusköttum ¹	+0,5	+0,4	+0,4	+0,4	+0,4
Hækkun barnabóta ²	+0,6	+0,2	+0,1	-0,2	+0,1
Samtals	+1,1	+0,6	+0,5	+0,2	+0,5

1 Miðað er við óbreytt neyslumynstur eftir breytingar

2 Vegna hækkunar skerðingarhlutfalls lækka útgreiddar barnabætur til efsta tekjufjórðungsins lítillega

Heimildir: Hagstofa Íslands; Fjármála- og efnahagsráðuneytið; áætlun Viðskiptaráðs Íslands

Lágmarka má óhagræði með endurskoðun gildistöku

Lágmarka má óhagræði vegna frumvarpsins með því að flýta lítilla gildistöku niðurfellingar vörugjalda og seinka lítilla gildistöku breytinga á virðisaukaskatti í frumvarpinu.

Niðurfelling vörugjalda mun hafa í för með sér verðlækkunir um allt að 20% í sumum vöruflokkum. Því er líklegt að margir neytendur bíði með þau útgjöld fram að gildistöku laganna. Þá er hætt við að söluaðilar sitji uppi með birgðir af vörum sem fluttar voru inn á fullum vörugjöldum fram yfir jólavertíð. Með því að flýta gildistöku niðurfellingar vörugjalda til t.d. 1. nóvember næstkomandi mætti lágmarka þetta óhagræði.

Þá felst óhagræði í því fyrir smásölufyrirtæki að ráðast í breytingar á virðisaukaskatti um áramót þegar mikið álag er á verslunum. Hentugra væri að fara í þær breytingar í lok janúar þegar verslanir eru að hefja nýtt sölutímabil. Þá kæmu enn fremur ekki upp vandamál tengd því að verslanir taki við vörum til skila eða skipta sem keyptar voru með annarri álagningu virðisaukaskatts fyrir áramót.

Þýðingarmikið skref í rétta átt

Viðskiptaráð telur fyrirliggjandi frumvarp vera þýðingarmikið skref í rétta átt í skattamálum. Frumvarpið felur í sér afnám vörugjalda á um 630 vöruflokka, lækkun almenns þreps virðisaukaskatts, breikkun skattstofna og minnkun bilsins á milli efra og lægra þreps skattsins. Allar

Þessar breytingar eru til þess fallnar að auka skilvirkni neysluskatta og styrkja grundvöll verðmætasköpunar hérlendis. Þá hafa stjórnvöld útfært breytingarnar þannig að þær komi best út fyrir tekjulægstu heimilin í landinu.

Það er von ráðsins að þetta sé fyrsta skrefið í frekari vegferð í átt að einfaldara kerfi neysluskatta. Þar má sérstaklega taka til skoðunar sameiningu efra og neðra þreps virðisaukaskatts, afnám undanþága á fleiri vöru- og þjónustuflokka og endurskoðun tollkerfisins með afnám sem flestra tollflokka á leiðarljósi. Væri einnig ráðist í slíkar breytingar stæði Ísland uppi með eitt hagkvæmasta kerfi neysluskatta í Evrópu. Slíkt væri til mikilla hagsbóta fyrir neytendur og myndi styðja við frekari verslun og verðmætasköpun hérlendis.

Í því ljósi gerir Viðskiptaráð Íslands engar athugasemdir við efnisatriði frumvarpsins. Ráðið leggur þó til að gildistaka þess sé endurskoðuð með hliðsjón af framangreindum sjónarmiðum.

Viðskiptaráð Íslands leggur til að frumvarpið nái fram að ganga.

Virðingarfyllt,

Marta Guðrún Blöndal
Lögfræðingur
Viðskiptaráð Íslands